

СВОБОДА

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879. Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

PEREPLATATA:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	\$10.00	One year	\$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерсі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	\$12.00	One year	\$12.00
На пів року	6.50	Six months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріали.

Адреса: "СВОБОДА", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ДОБРА ПІДЦЯТИВА

Щоб перемогти ворога, чи хоч би протидіяти його планам, треба добре його знати. Тому в багатьох політичних і наукових секторах у ЗДА почалося наполегливе вивчення Советського Союзу, його внутрішньої, зокрема господарської, ситуації, як і советських досягнень у поодиноких ділянках наукових дослідів.

Одним із видатних починів у ЗДА в цьому напрямку є заснований півтора роки тому Пергамон Інститут, незалежне підприємство, яке поставило собі за завдання перекладати на англійську мову статті із советських журналів і ознайомлювати із їх змістом американських індустріальних і наукових кола. Як широко задумана ця справа, може свідчити те, що бюджет інституту у перших 18 місяців становив півмільйона доларів, в найближчому році становитиме вже мільйон доларів, а в 1959-60 роках Інститут сподівастись вести свою діяльність на базі п'ятимільйонного бюджету.

Засновником Інституту та його виконавчим директором є молодий британець Асн М. Максвелл. Присміявшись Пергамон-Інститут у Нью-Йорку при 112-й 55-й вулиці, веде свою діяльність за угодою і фінансовою підтримкою уряду З'єднаних Держав Америки та Великої Британії і одержує дотації від численних наукових установ у ЗДА і в Європі. Крім того, Інститут має деякі прибутки з розшукування по советських джерелах потрібних окремим особам чи інституціям матеріалів.

Інститут організував систематичне перекладання всіх статей і матеріалів з кількох десятків советських наукових журналів. Крім того, для вивчення розшуків великих матеріалів, започатковано спеціальну картотеку і бібліографічний індекс, що дозволяють у випадку потреби знаходити бажані інформації. Інститут зацікавлений такими ділянками наукових дослідів у Советському Союзі, як геофізика, електроніка, атомна енергія, мікробіологія, гематологія, біофізика, фізіологія, поборювання рака (пістрака), металургія, математика й оптика.

Важливість регулярного досліджування наукових ділянок в інших країнах Совети зрозуміли вже давно. За інформацією директора Інституту Максвелла, советський уряд організував велетенський штаб дослідників з понад 3.000 осіб для самого тільки збирання та сортування законного наукового матеріалу. Крім цього штабу і для допомоги йому працюють ще 1.500 перекладачів із різних чужоземних мов на російську мову. З діяльності цього штабу і вислідів його праці користують не тільки советські науковці, але й фахівці з різних ділянок советського господарського життя. Якщо Советам на протязі останніх десятиріч почастило добитися успіхів в різних ділянках індустрії і науки, то це вони завдячують у великій мірі регулярному стегенню за індустріальним розвитком і науковими дослідями в чужоземних країнах. Більших успіхів у цьому напрямку не змогли добитися Совети тому, що, з одного боку, існуючий режим намагався навіть по ділянку, як державну таємницю адержувати під гострою контролею, а з другого тому, що за життя Сталіна советська наука була обмежувана і стримувана у своєму розвитку тоталітарною диктатурою однієї людини, яка на всьому "розумілася" і в усьому намагалася навмисно свос рішення. Деяка зміна на цьому полі почалася аж після смерті Сталіна. Почали виходити нові наукові журнали, з новим підходом до справ і з трохи ширшим поглядом на наукові дослідів. Сьогоднішні советські науковці і дослідники черпають цінні пригоди з до свідку закордоню, не вагаючись навіть перед привласнюванням західних ідей і винаходів. За інформацією Максвелла в Советському Союзі працює над новими дослідями і винаходами щонайменше мільйон осіб і уряд витрачає на це велетенську суму, бо яких 10-15 мільярдів доларів.

Завдання Пергамон-Інституту не обмежується тільки перекладами з російських наукових журналів. Він сприяє вивченню російської та інших мов народів Советського Союзу і планує видавання монографій про стан і розвиток поодиноких наукових дисциплін у Советському Союзі. Президентом Інституту, що має свою філію в Лондоні, є відомий лауреат Нобеля, сер Роберт Робінсон, дослідник хемії. Співпрацює з Інститутом ряд видатних науковців Заходу, між ними кілька інших лауреатів Нобеля і сто науковців із ЗДА та Великої Британії. Праця Інституту тількищо започаткована, але вона може дати важливі успіхи і в теперішній холодній і в есентуальній гарячій війні Заходу і комуністичною Москвою.

ХРУЩОВ ЛІКВІДУЄ СУПЕРНИКІВ

Резолюцію Центрального Комітету Комуністичної Парті Советського Союзу про усунення з президії цього комітету і з самого комітету таких видатних провідників советської комуністичної партії, як Вячеслав Молотов, Георгій Маленков, Лазарь Каганович та Дмитрій Шенілов, треба розцінювати, як даліший вияв боротьби за владу в советському "колективному керівництві". Здійсненню цієї резолюції частку можна порівняти з огляду на її засади до проведеної Сталіном у двадцятих роках ліквідації таких противників московського комунізму, як Зінов'єв, Бухарін, Каменев та інші. Різниця між обидвома чистками тільки та, що тодішній диктатор Сталін ліквідував своїх суперників фізично, а сьогодні Хрущов ліквідує їх морально, усуваючи з життя своїх конкурентів із високих партійних і урядових становищ. В історичній черзі чистка проведена Хрущовим є вже другим етапом в післясталінській боротьбі за владу. Першим її етапом була фізична ліквідація найсильнішого фактичного конкурента на становищі диктатора СССР — Берлі.

Усуєнні із президії ЦК компартії СС особи — це не значить тільки провідні члени партії. Всіх їх треба зарахувати до "першої десятки" найвидатніших. У великій Советській енциклопедії (останнього видання) їм присвячені цілі сторінки тексту і порозі з цим цілісторінковий портрет. При прізвищах Маленкова і Кагановича значиться так: "одні з найвидатніших діячів комуністичної партії Советського Союзу і советської держави, вірний учень Сталіна і соратник Сталіна". При прізвищі Молотова ця характеристика ще підвищена, бо він названий і учнем і соратником самого Лейна і крім того "крупним теоретиком партії". На протязі останніх десятиріч, а Молотов і Каганович від самого 1917 року, вони займали найважливіші становища в партійному і державному апараті. Стаття про Молотова у згаданій енциклопедії (том 28-й, підписаний до друку в серпні 1954 року) кінчається "ласкою оцінкою", що звучить діяльською ірремією в зіставленні з обивуваченнями пленуму ЦК КПСС з днів 22-29 червня 1957 року: "Своєю пліднотворною працею на благо комуністичної Батьківщини В. М. Молотов заслужив на гарячу любов і пошану партії і трудящих Советського Союзу, борів за мир, демократію і соціалізм". На честь Молотова прізвищем його названо цілу кол. Перемську область і її столицю і крім того на його честь та честь Маленкова і Кагановича позначено сотні заводів і кооператив по всіх областях Советського Союзу.

Сьогодні ці "найвидатніші" відходять у політичне небуття, як це вже було багато разів з іншими "вождями" на протязі чотирьох десятиріч, що минули з часу жовтневої революції, не тільки без спротиву, але і без можливості зоронитись хочби навіть пезед загально членства своєї партії. Хитрий і зручний Хрущов, не б'ючи в них з фронту і загибав, поусував їх спочатку з вишніх позицій урядових становищ, ізолював

в рамках самого Центрального Комітету КПСС, відбираючи їм заздалегідь всяку можливість виступу на ширшому форумі і в пресі, а потім щойно усунув несподівано, одностороннім рішенням ЦК із президії цього комітету. При тому у своїй хитрості Хрущов не довів справи до "сталінської кінці" і залишив усунених членами партії, щоб цим з одного боку принизити в очах загально советської компартії і населення цих "найвидатніших" колишніх комуністів, а з другого боку, щоб не стигнути на себе закиди... сталінської безоглядності в поборюванні своїх суперників.

Щоб знищити цих "найвидатніших діячів", учнів і соратників Сталіна" доценту, усунення їх відбулося при аккомпаніменті обвинувачень, що межують інколи із закидами в негідності і зраді. Вони, згідно з опублікованим комуністичним ЦК КПСС, не тільки стали в опозицію до схвалених двадцятих з'їздом КПСС напрямків і резолюцій, але і пробували створити окрему групу, чи пак фракцію, для саботування схваленої політики компартії. В дальшому їх обвинувачувало в тому, що вони були запеклими противниками проводжуваної Хрущовим і Буганінім "політики коєкзистенції між СССР і всіма народами світу", що вони саботували сільсько-господарські реформи, спрямовані на добробут держави і населення, особливо ж тим, що вони виступили востанє проти проголошеного гасла про коєкзистенцію перегаїти ЗДА в продукції молока, масла і м'яса. Молотову, зокрема, по ставлено "у злочин" те, що він, будучи, мав бути зав'язаний противником "освоєння" 35 мільйонів гектарів цінної землі... і що він робив усе можливе, щоб перешкодити порозумінню з Югославією і Японією і підписанню договору з Австрією.

Для повного здекретизування усунених з президії ЦК і потому з урядових становищ діячів їм поставлено ще в закид, що вони не пішли за директивами партії про "ліквідацію наслідків культу особи", що вони були противниками поліпшення взаємин з Югославією, нормалізації взаємин з Японією і підписання договору з Австрією і що вони були прихильниками перестарілого методу у внутрішній і зовнішній політиці, ординарними "сектаріями і догматиками", які не вміли і не хотіли пристосуватись до нових умов і вимог життя. В загальному комуністи про виключення Молотова, Маленкова, Кагановича і Шенілова з президії ЦК і самого ЦК КПСС зредоговають так, щоб з одного боку представити усунених в очах советського населення людьми, які йшли проти інтересів самого населення і з другого боку — щоб показати їх вже в очах постороннього світу політиками, які прикладали всіх аусиль до того, щоб "тормозити політику співжиття" з не-комуністичними країнами і саботувати "ширі" зовнішньо-політичні інтенції теперішнього і партійного і державного проводу Советського Союзу.

Сталізація цього комуністичного і підбір обвинувачень й

НА ВЕЛИКОМУ ПЕРЕЛОМІ

Несподівано швидко французький парламент ухвалив фінансові проєкти нового уряду, які майже на 100% покриваються з проєктами уряду попереднього і на які йому висловлено вотум недовір'я. Закордонна преса й опіні з дива не може вийти: на

аргументів зроблених, якщо йде про зовнішній світ, з наляканню метою "переконати" його в миролюбності і справді коєкзистентційних тенденціях Хрущова, Буганіна і Жукова, який до речі при нагоді усунення Молотова і Ко. перейшов із заступників аж у члени президії ЦК.

Цілком зрозуміло, що останній події в Кремлі викликали цілу лавіну коментарів в усіх столицях і в усіх кінцях світу, що займають становище та висловлюють свою опінію про причини та есенціальні наслідки нової чистки. Ці коментарі зводяться загально до таких тверджень і принишень:

1. Чистка є наслідком довгого тертя в "коєкзистентній диктатурі" та означає перемогу Хрущова над його суперниками. У зв'язку з цим очікується дальшої лібералізації внутрішніх відносин у Советському Союзі; припинення внутрішнього терору, полегшення гоподарських тягарів, зменшення здирств, привернення деякої ініціативи населенню, децентралізація всього апарату, більша автономія республікам та злегатнення наїснису на сателіти. Рівночасно передбачається деяку можливість відпущення в міжнародній політиці. "Н. Я. Таймс", коментуючи ці справи, говорить навіть про "нову добу" у внутрішній і закордонній політиці Советського Союзу, але рівночасно пригадує, що Хрущов був таким самим "сталіністом", як ними були

визначені тепер ним Молотов, Маленков і Каганович, що він на спілку з ними співвідношувальний за все те, що діялось досі та що — крім пустих слів — немає жадного іншого справжнього доказу, що Хрущов, "линий" ніж усунені ним голозавчі.

2. Дейвід Лоренс в надрізуваному в "Геральд Трибуні" коментарі бачить за останньою чисткою в Кремлі не "добро волю" Хрущова чи будь-якого іншого, а тільки натиск внутрішньої і закордонної політики, в першу чергу загроз у внутрішній революції. "Сили воли" в захоплених і опанованих Москвою обширах зросли вже до тієї міри, що їх не можна зліквідувати терором і треба йти їм на деякі уступки.

Внутрішня неспівність та неохочість коєкзистентності з усіма країнами, що виступають у внутрішній ситуації диктатури Хрущова потребує "співіснування" в закордонній політиці. Визначені голозавчі є жертвними козлами внутрішніх і закордонних обставин.

3. Спосіб і характер чистки нагадують завжди практиковані в большевицькій диктатурі методи, і тому, без уваги на всі висиснення і коментарі, доказують, що в комуністичній диктатурі практично нічого не змінилось, хоч змінилась внутрішня і зовнішня обстановка і вони можуть мати різнлиний вплив на дальший розвиток подій в Советах і в світі.

Від французів вимагаються тепер зусиль і жертв. Якщо на всі висиснення і коментарі, дуже дискусійною є доцільність жертв в Альжирі, то нема сумніву, що жертви для продовжування господарської розбудови Сагарі є просто необхідністю. Франція в 19 столітті програє партію, бо в технічному поступі не могла зайняти місце нарівні з

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПОШТОВІ МАРКИ ДЛЯ ВИШНУВАННЯ БОРІВ ЗА СВОБОДУ

Недавно в "Нью Йорк Таймс" появилася невеличка замітка про те, що президент Айзенгавер оголосив свій план видання цілих серій американських поштових марок для ашанування борів за свободу з інших країн.

Це є подія великої ваги, саме в цей час. Адже ж дотепер прикро було спостерігати, коли в Советському Союзі щороку видавали десятки поштових марок, присвячених письменникам, композиторам, науковцям та іншим історичним діячам різних народів світу, їхні ювілеї гучно відзначалися в Москві, советська преса була повна статей про їхню діяльність, а видавництва випускали люксові томи їх праць, то в альбому світі, і зокрема в Америці, в цьому відношенні панувала повна байдужість до долі інших народів.

І хіба не жалко, що 100-річчя з дня народження Франка — визначного сина нації, що стала першою жертвою большевизму, нації, що по сьогоднішній день тяжко бореться проти ворога всього людства, проїхтові зосім без уваги в американській пресі.

Думаю, що тепер, коли план президента Айзенгавера пішов до здійснення (Департамент пошти почав розробляти проект самих марок), треба подбати, щоб Україна була такою гідно зареєстрованою. Хто знає, може справді матимемо успіх, і перший раз в історії Америки на її поштових марках з'явиться ім'я України.

Володимир Дубник
Гарфілд, Н. Дж.

ЩЕ ПРО ЖУРНАЛ "USSR"

Проф. Смал-Стоцький, даючи критичний огляд журналу, дійшов до такого висновку, що Державний Департамент повинен дати можливість українцям Америки висвітлювати

сусідами з браку не тільки джерел енергії, але й населення. За п'ять років Сагара може дати 20 мільйонів томи наріччя, а це зовсім арівольційнозусу французької економіки.

Не гірше виглядають перспективи Франції в демографічному відношенні. 30 років тому Франція мала річно 500.000 рекрутів, і це число постійно падало. В 1945 році стався такий перепад, що сьогодні Франція має 850.000 дванадцятилітніх хлопців, а в 1963 р. матиме 850.000 юнаків замість звичайних 500.000. І так буде кожного року. Це значить, що в 1963 р. вперше в історії Франція матиме стільки ж юнаків, що й Німеччина! Ясно, що коли сьогодні франк має тільки 7% твердого покриття, а німецька марка аж 111%, то найвищий час піти на свідоме зусиль, щоб і в цій ділянці відкрити нові перспективи.

Один французький публіцист недавно писав, що Франція між двома війнами жила ілюзією величчя, сьогодні їй треба позбутись ілюзії слабості. Коли перемога 1918 р. припиняла упадок Франції, то поразки 1940 р. і пізніші поразки в Індокитаї не вміють принизити її відродження. До біологічного відродження треба донасувати господарський стан, що й започатковують нові податки, які в технічному поступі не могли зайняти місце нарівні з

Всі це, звичайно, йтиме дуже важко. Можна з певністю сказати, що після літніх відпусток Францією потраплять страйки й кризи. Нема найменшого сумніву, що комуністи використають невдоволення робітництва й розвечуть до "близької" війни й нарікання: Будуть зривати в праці індустрію, будуть знову демонстрації проти війни в Альжирі. Обмеженнями імпорту Франція дуже погіршить свої відносини з сусідами і знає важких ударів по своєму експорту, потрібному, щоб мати деїзів для дозволу вугілля і нафти, бож Сагара дасть потрібне в найкращому випадку за 5 років. Будуть і труднощі в самій Сагарі у вигляді комплікацій з Марокко й браку капіталів на інвестиції.

Найбільші труднощі будуть з самими французами, які в масі втрачають віру в себе. Недавно в одному з часописів появилася фелетон, в якому трактують проблему молоді. Авторка — Ніколь — наводить "маркани батьків на дітей, що вони не знають дисципліни, не люблять працювати, де всього стається з цінністю; не мають ентузіазму ні до чого, не мають респекту-ні перед чим. Авторка слушно ставить питання: а звідки моїм дітям ентузіазм; дисципліну й респект, коли чужі від батьків такі твердження: Франція! (Закінчення на стор. 8-й)

Б. Полянчик

СТРІЛ УНОЧІ

СЕНСАЦІЙНА ПОВІСТЬ

(10)

Мисочка з теплою водою перелетіла через кімнату "чоловічої й жіночої стрижки" і з грукотом вдарилася у протилежну стіну, тоді як молодий стрижий сидів на підлозі і реготався.

— Тихо! — перестеріг старший стрижий. — А ти, Славу, не кидай мисочками, бо може хтось прийти, і тоді буде цирк.

— Та скажиж вже раз, які вісті, Бога ради! — благально відповів Славо. — Чи ж не можуть мене чорті брати, коли я в часописі довідуюся, що сталося Гільнети!

І Славо витягнув з кишені газету й, б'ючи в неї долонею, прочитав:

— «Поліція переловила низку арештувань серед революціонерів. Знайдено багато компрометуючого матеріалу. Арештування викликали в місті велике враження. З уваги на слідство, прізвища арештованих подати не можемо».

І Славо з досадою кинув часопис на підлогу.

— Увійти собі! — продовжував. — Я про це довідуюся з часопису. Я!

— А що ж ти хочеш щоб з поліції до тебе спеціальні бюлетені приходили? — І це навіщо? — сказав спокійно молодий стрижий, — що ти не належиш до поліції, коли з часописів

довідуюсь про арешти.

— А що ви знаєте про арештування?

— Кажу ж тобі, прекрасні вісті, — відповів старший стрижий, — тільки дозволяю намастити милом "Пікоріні" (найкращий вибір, найдешевші ціни!) твою шапкову фізіономію.

Славо безсило сів у фотель.

Стрижій подивився один на одного й посміхнувся.

— Ну, якщо ти вже заспокоївся, так слухай: сімки число сім не існує.

— Як то не існує? — кинувся у фотелі Славо так, що стрижий мало що не полав йому пензлем в око.

— Трохи спокійніше, шановний мужу! Більше гарту духа! Не існує: зі сімками залишився шеф і ти. Решта в тумлі.

— Воже мій милий! — зойкнув Славо. — А секретарка шефа?

— Секретарка шефа разом з твоїм другом і приятелем Романом Трудицьким цієї ночі арештовані. Шефа тільки тому не взяли, що він почував деінде. Але біля його хати проходжується ангел хоронитель і витривало жде.

— Прекрасні вісті! — повторив молодий стрижий і радісно затер руки, усміхаючись.

— Слухай, Генку, — звернувся Славо до старшого стрижія, аказуючи на молодшого, — чи він випадково не аботеволив? Він це завжди прекрасним вистійня!!

— Не можуть бути краді! — повторив самопевно молодий стрижий. Старший стрижий усміхнувся.

— Зовсім справедливо, Славу. Як всі арештовані, значить нема провокації, ніхто нікого не вислав, тільки поліція шукає. Якщо були арештували тебе або тільки Романа шефа, то було б гірше: хтось вислав! Але так, то все в порядку. Поліція же орієнтується і арештує всіх ліворуч

і праворуч.

Славо хитнув головою.

— Якщо поліція не орієнтувалася, то ще було б пів біди. Але якщо секретарка шефа попала, то мабуть ми не орієнтуємося. І з якої речі мене не арештовано?

— Вперше бачу людину, яка боліє тим, що не є арештована! — сказав зчудовано молодий стрижий.

— Не бієш! — заспокоїв Славо старший стрижий. — Що минуло тебе сьогодні, не мниє завтра. Сьогодні тебе в списку ще не було, але завтра будеш!

— Панове, увага, хтось іде! — шепнув молодий стрижий і почав діловито переставляти мисочки.

Славо блискавично обернувся у фотелі й підняв голову вгору, а старший стрижий почав його заважати намілювати.

Двері поволі відчинилися, дзвінок подзвонив і хтось поважно сказав:

— П'явжання панам! Славо враз із фотелем обернувся докруги себе, мало не збирав з ніг стрижія.

— Ромко! — крикнув угорло. Ромко спокійно зачинив двері й здивовано подивився докруги.

— Між іншим я! Але чому ти так кричиш? Підійшов до фотеля, втомлений сів у нього й, нахилившись до молодшого стрижія, сказав тихо:

— Починай роботу, бо маю враження, що я вам когось привів. — Молодий стрижий швидко накинув рушник і почав намілювати бороду Ромка.

Настала тиша. Всі ждали.

— Нема нікого! — заспокоївся Славо. — За тобою

— Ага! — спокійно відповів Ромко. — А може мені так здавалося. Взагалі небагато мені двоїтиметься в очах. Четверту ніч не сплю.

— Ти знаєш, ми всі думали, що ти з поліцейськими воркуєш. Аджеж в тебе був обшук?

— Був. І я теж так думав, що воно тим скінчиться, але цим разом узали сестру. Погана справа! — докінчив Ромко півголосом.

— Боїшся за неї? — спитав поважніший старший стрижий.

— За неї ні, тільки за батьків. Вн просто не уявляє собі, що в нас дома діється.

Молодий стрижий попробував бритву, легко торкнувшись нею горішньої губи Ромка і сказав:

— Таї люди, як ми, не повинні жити при батьках! Ромко якось боляче всміхнувся:

— Таї люди, як ми, взагалі не повинні мати батьків! Славо звернувся до Ромка:

— Знаєш, воно може негарно, але я тішуся, що нас двох залишилися.

— Слава потіх! — шепнув Ромко.

— Коли до вас прийшли?

— Коло 3-ої ранку. Я щойно вернувся з нашої прогулянки до кавалар, поговорив зі сестрою і хотів їти спати. А тут гості!

— Довго були?

— До 8-ої ранку. Взяли усе листування сестри, якісь

• Р I З Н Е •

ПЕТРО ЯРЕМА
УКР. ПОГРЕБНИК
Занимається похоронами
в BRONX, BROOKLYN, NEW
YORK і ОКОЛИЦЯХ
Контролююам температу-
ру, Модерна каліція
до ужитку даром.
Peter Jarema
129 EAST 7th STREET
NEW YORK, N. Y.
Tel. ORchard 4-2548

